СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 17. Джерзи Сити, Н. Дж., второк, 22. січня, 1929. VOL XXXVII. No. 17. Jersey City, N. J., Tuesday, January 22, 1929. THREE CENTS.

КОРАБЕЛЬ „ПРЕЗИДЕНТ ҐАРФИЛД" НАЇХАВ НА СКАЛУ

ВСІХ ПОДОРОЖНИХ ЗАБРАВ ДРУГИЙ КОРАБЕЛЬ, „ПАНАМЕРИКА".

З КОРАБЛЯ „ПАН АМЕРИКА", 21. січня. — Як тільки корабель „Пан Америка" почув клич „Президента Ґарфилда" о поміч, надплив до багамських островів, на яких північнім кінці наїхав „Президент Ґарфилд" на коралеві скали.

„Президент Ґарфилд" належить до Долярової корабельної компанії і має 30,000 тон поемности. Саме тепер відбував подорож довкола світа разом з 90 подорожними.

Всіх подорожних перевезено лодками на корабель „Пан Америка" на протязі 55 мінут. Думають, що „Президентови Ґарфилдови" не станеться ніяка шкода і сама вода знесе його зі скали. Наїхав він на скалу в дуже небезпечнім місці, де вже нераз лучалися такі нещастя. Американський уряд звертався вже до британського, щоби згодився на те, щоби держати малий корабель біля того небезпечного місця, який був би осторогою для инших кораблів. Та Англія на це нічого не відповіла.

МОРРО НА ЧОЛІ КАБІНЕТУ.

МАЄ НАЙБІЛЬШЕ ШАНСІВ У РЕПУБЛИКАНСЬКІЙ ПАРТІЇ.

ВАШИНҐТОН, 21. січня. — Двайт В. Морро відпочиває собі тепер на багамських островах, а у Вашинґтоні його особа є темою всіх політичних розмов. Республиканські лідери заявляються за тим, щоби Морро був будучим секретарем стейту. Кажуть, що він виказав як амбасадор до Мексика великий політичний такт, а дотого він партнер світового банкира Морґана. Значить, як з одного так і з другого боку є відповідним кандидатом на секретаря стейту в кабінеті Гувера.

Сам Морро, як кажуть, найрадше бажав би остати на своїм пості як амбасадор до Мексика.

„ДЕСТРУКТИВНИЙ ПАСИФІЗМ".

ТАК НАЗИВАЮТЬ ОПОЗИЦІЮ СЕНАТОРІВ ПРОТИ ЗАКОНА ПРО РОЗБУДОВУ НОВИХ КРУЖЛЯКІВ. ХОЧУТЬ ЗАВЕСТИ НІЧНУ СЕСІЮ, ЩОБИ ЗМУСИТИ СЕНАТОРІВ ЗАЛИШИТИ ОПОЗИЦІЮ.

ВАШИНҐТОН, 21. січня. — Вже два тижні ведуться в сенаті довгі дебати в справі проекту закона про будову нових 10 кружляків. Проект цей вже перейшов у палаті послів.

Та в сенаті нема згоди щодо нього. Сенатор Тескер Л. Одді з Невади заявив, що цілий ряд сенаторів не поводить себе по американськи, бо проповідує погубну науку „деструктивного пасифізму". Найбільшими ворогами розбудови воєнних кораблів є сенатори: Норрис з Небраски, републиканець і Кінґ з Юта, демократ.

Тескер Одді каже, що одинока тепер рада, щоби змусити сенат затвердити предложений проєкт, є та, щоби завести нічні засідання. Тоді сенатори не будуть багато говорити, бо це самі старі люде, котрі йдуть вчасно спати.

РЕВОЛЮЦІЯ В ҐВАТЕМАЛІ.

УРЯД ЗАДЕРЖУЄ КОНТРОЛЮ У СВОЇХ РУКАХ.

ҐВАТЕМАЛЯ МІСТО, 21. січня. — Правительственні війська заняли два міста, що досі находилися в руках повстанців. Літаки і бомби, якими обкидувано війська повстанців, счинили паніку і здеморалізували їх до цеї міри, що вони втратили боєздатність і порозбігались, або піддались.

ДРІБНІ ЛЬОКАЛЬНІ СТРАЙКИ НЕ ДОЗВОЛЕНІ.

АЛЕ ТІЛЬКИ В ТАКІМ СЛУЧАЮ, КОЛИ ЗАРЯДЖЕНІ НА ВЛАСНУ РУКУ І ТО ЛИШЕ В ПЕНСИЛВЕНІЙСЬКИХ МАЙНАХ.

ГЕЙЗЛЕТОН, Пенсилвенія, 21. січня. — Тут відбулися наради Семого Дистрикту Злучених Майнерських Робітників Америки, в яких взяли участь урядовці всіх льокальних юній. Рішено заборонити льокальні страйки, що їх викликує льокальна юнія чи мейнінґ комітет. Тільки дистриктова влада має право зарядження страйку.

СМИТ НА ВАКАЦІЯХ.

НЮ ЙОРК, 21. січня. — Бувший ґовернор Смит має тепер добрий відпочинок. Вже знову виїзджає собі до Флориди, де буде перебувати недалеко Гувера.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА СТАРІСТЬ.

ВХОДИТЬ У ПРОГРАМУ ҐОВЕРНОРА РУЗВЕЛТА.

ОЛБАНІ, 21. січня. — Ґовернор Рузвелт заповів, що поручив директорови д-рови Чарлзови Г. Джансонови перестудіювати проблему забезпечення на старість. Він заявив, що це є ніяка соціялістична проблема, а чисто людська, повна трагедій, які треба зарадити.

ПРОТИ ПОДРУЖ МАЛОЛІТНИХ.

НЮ ЙОРК, 21. січня. — Проголошено студію про супружа малолітних в нюйорськім кавнті. Розсліджено подружа 75 дівчат нижче 16 літ. Досліди ведено з рамени Жіночого Клюбу міста Ню Йорку.

Вислід доходження такий, що Клюб домагається тепер попри дозвіл батьків на такі подружа ще й дозволу суді.

Виходить, що з розсліджених подруж є 12 дівчат, котрі були роджені в чужих краях, а решта це Американки. Більше як третя часть тих подруж розбилася таки по кількох днях чи місяцях по заключенню подружа. Десять дівчат вернуло до батьків таки по шлюбі і не захотіли жити з чоловіками, 15 дівчат жило з чоловіками через два місяці, а 20 через рік. На загал дівчата ті знали своїх чоловіків перед шлюбом всього кілька годин, або днів, а рідко кілька тижнів.

22. СІЧНЯ 1918 Р.

ЧЕТВЕРТИЙ УНІВЕРСАЛ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ.

(УРИВОК).

НАРОДЕ УКРАЇНИ.

„Твоєю силою, волею, словом утворилась на Українській Землі свобідна Українська Народня Республика. Здійснилася давня мрія Твоїх батьків, борців за волю і право робучого люду.

„Та в трудну годину народилась воля України. Чотири роки жорстокої війни обезсилили наш край і нарід.

„...Петроградське правительство народніх комісарів виповіло війну Україні, щоб повернути вільну Українську Республику під свою власть і посилає на наші землі свої війська — червону гвардію, большевиків, які граблять хліб у наших селян і без ніякої заплати вивозять його в Росію, не зоставляючи навіть зерна, приготовленого на засів, убивають невинних людей й сіють усюди анархію, убийство і злочин.

„Ми, Українська Центральна Рада, робили всякі заходи, щоб не допустити до тої братовбійчої війни двох сусідніх народів, але петроградське правительство не пішло нам на зустріч і веде дальшу криваву боротьбу з нашим народом і Республикою.

Та для того, щоб ані російське правительство, ні яке инше, не ставило перешкод Україні в установленню бажаного миру, для того, щоб повести свій край до ладу, творчої праці, закріплення революції і нашої волі, ми, Українська Центральна Рада, оповіщаємо всім горожанам України:

„ВІД НИНІ УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ РЕСПУБЛИКА СТАЄ САМОСТІЙНОЮ, ВІД НІКОГО НЕЗАЛЕЖНОЮ, ВІЛЬНОЮ, СУВЕРЕННОЮ ДЕРЖАВОЮ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ.

„Власть в ній буде належати тільки до народу України, іменем якого, заки зберуться Українські Установчі Збори, будемо правити ми, Українська Центральна Рада, представництво робучого народу — селян, робітників і жовнірів, та виконуючий орган, який від нині буде називатися Радою народніх міністрів".

22. СІЧНЯ 1919 Р.

УНІВЕРСАЛ ДИРЕКТОРІЇ.

„В імени Української Народньої Республики проголошує Директоріят цілому Українському Народови велику подію в історії нашої української землі.

„Дня 3 січня 1919 року в місті Станиславові Українська Національна Рада Західно-Української Народньої Республики, як представниця волі всіх Українців бувшої Австро-Угорщини і як найвисший законодатний їх орган, саяточно проголосила зеднанне Західно-Української Народньої Республики з Українською Придніпрянською Народньою Республикою в одну суверенну Народну Республику.

„Витаючи з великою радістю сей історичний крок наших західніх братів, Директоріят Української Народньої Республики рішив прийняти до відома се зєдинення і ввести його в життя згідно з умовами, які означено в ухвалі Укр. Нац. Ради з дня 3. січня 1919.

„ВІД НИНІ ЗЛИВАЮТЬТЯ В ОДНО ВІКАМИ ВІДДІЛЕНІ ОДНА ВІД ДРУГОЇ ЧАСТИНИ УКРАЇНИ, ГАЛИЧИНИ, БУКОВИНИ, УГОРЩИНИ І ПРИДНІПРЯНСЬКА УКРАЇНА В ОДНУ ВЕЛИКУ УКРАЇНУ. СПОВНИЛИСЯ ВІДВІЧНІ МРІЇ, ДЛЯ ЯКИХ ЖИЛИ І ЗА ЯКІ ВМИРАЛИ НАЙЛІПШІ СИНИ УКРАЇНИ. ВІД НИНІ Є ТІЛЬКИ ОДНА НЕЗАВИСИМА УКРАЇНСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛИКА".

СКІЛЬКИ ПРОДУКУЄТЬСЯ ПОЧТОВИХ МАРОК?

Один американський часопис обчислив, що найбільше родів почтових марок продукує маленька республика Нікараґва, бо 1037 родів. Друге місце займає Туреччина — 918, а відтак Мексико — 727, Сан Сальвадор 688, Німеччина 600, Злучені Держави ледви 500 ріжних значків і Бельґія 450.

Як бачимо з цеї статистики, середньо-американські республики виробляють найбільше марок.

НАЙСТАРШЕ ОГОЛОШЕННЯ.

До ряду цікавих і незвичайно цінних викопалиськ належить також і старинне й славне колись місто Картаґіна. Добуті там викопалиська мають для історії старинної культури першорядне значіння. Між иншими найдено там також найстарше на світі оголошення цього змісту: „Купуйте, прошу, наші лямпи! Коштують тільки один сотик, а є найліпші". При оголошенню було прізвище фабриканта й адреса.

Як бачимо, найстарша реклама в нічому не ріжниться від нинішньої.

НОВИЙ ШКІЛЬНИЙ ІНСПЕКТОР ДЛЯ ЗАКАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Призначено краєвим шкільним інспектором для Закарпаття Яна Вондрачека, бувшого професора реальної школи в Празі. Новий інспектор не вміє і не розуміє ані по українськи, ані по мадярськи, ані по російськи.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВП. ПП. СЕКРЕТАРІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА.

Сим повідомляється Вп. пп. Секретарів відділів У. Н. Союза, що висилка календарів на рік 1929 для членів У. Н. Союза вже розпочалася і що вже вислано календарі на адреси пп. Секретарів для слідуючих відділів:

Вислано почтою 19 січня: Від. 48, 55, 63 (2 п.), 64, 65 (2 п.), 66, 67, 72, 73, 74, 88, 89, 89, 93, 95, 97, 101, 110, 115, 125, 141, 148, 151, 267...

Вислано експресом 19 січня: Від. 92, 103, 107.

Котрий би зі згаданих відділів не дістав з якоїсь причини посилки до 10 днів від дня вислання календарів, нехай повідомить Адміністрацію Свободи.

КУРТЯК УКРАЇНІЗУЄТЬСЯ.

Як подає газета „Русская Земля", Куртяк, відомий мадярофіл, українізує свою партію та свою газету „Русскій Вестнік". Догадуються, що ця українізація має бути по наказу з Будапешту, що ставиться в звязок з приступленням Угорщини до бльоку протибольшевицьких держав, за що обіцяно їй Закарпатську Україну. В Будапешті вироблено вже для обіцяної провінції статут автономії, в якому підкреслено український характер Закарпаття. Українізація Куртяка — це аванс.

„ҐРАФ ЦЕПЕЛІН" ПОЛЕТИТЬ В АФРИКУ.

У березні „Ґраф Цепелін" полетить до Марселі, звідтам через Середземне море до Ізмаїла близько Порт Саїду, де спиниться на короткий час, облетівши Єгипет з його пірамідами. З Ізмаїла пролетить над Палестиною, звідки поверне до Німеччини, перелітаючи над Віднем.

ПІСЛЯ АПОПЛЄКТИЧНОГО АТАКУ ЗАБУВ ОДНУ МОВУ.

В однім з фахових німецьких лікарських часописів описує д-р Різе цікавий випадок. Один купець, манькут, Поляк з походження, що живе від довшого часу в Німеччині, дістав апоплєктичне пораження. По якімсь часі, коли він вернув до свідомости, вернула йому й мова, але тільки німецька.

ПЕРША ВІСТКА З МАРМАРОЩИНИ.

Ред. черновецького „Часу" одержала листа від мармароського Українця, в якім цей доносить, що Українці Мармароша є під оглядом шкільництва, господарчого й політичного положення найбільше на світі занедбаним народом. З листа цього довідуємося також, що Мармарошане брали участь у виборах до парляменту і навіть ставили свого кандидата, д-ра Людовіка Баторого з Сигота, та, звичайно, перепали. Дописувач надіється, що українські посли з Буковини заступляться за інтереси й Українців Мармарощини.

РОЗСТРІЛИ НЕ ПОСОБИЛИ

ЩЕ НЕ ЗАБУТО ШАХТИНТЬКОГО СУДОВОГО ПРОЦЕСУ, НА ЯКОМУ ЗАСУДЖЕНО НА СМЕРТЬ ТА ДО ВЯЗНИЦІ ІНЖИНІРІВ ДОНЕЦЬКОГО БАСЕЙНУ, А ВЖЕ ШУКАЮТЬ НОВИХ ВИНУВАТЦІВ ЗМЕНШЕННЯ ПРОДУКЦІЇ ВУГЛЯ.

МОСКВА (СССР), 21. січня. — Центральний Комітет комуністичної партії оголосив повідомлення, що партійний комітет Донецького басейну та тамошній професійний союз досі не справився з постійним змекшенням продуктивности вуглевих копалень. В наслідок цього за останніх шість місяців продукція вугля зменшилася на 9% проти програми. В той саме час вартість видобуття вугля збільшилася від 4 на $4\frac{1}{2}$%.

Тепер це пояснюють слабою робітничою дисципліною робітництва Донецького басейну.

Газета „Совєтская Сібір" те саме подає про величезний Кузнецький вугляний басейн. Там здобування вугля зменшилося на 7,8%, але вартість добутої тони збільшилися на 14%. Газета подає ті самі причини, що і в Донецькому басейні, а саме: 1) здеморалізованість робітництва й 2) постійна зміна техніків та інжинірів ізза ворожого до них відношення.

В АМЕРИЦІ 86% НАСЕЛЕННЯ БІДУЄ.

ЦЕ ГОВОРИТЬ СЕКРЕТАР ПРАЦІ ДЕЙВІС. ЕВРОПА ПОМИЛКОВО ВВАЖАЄ, ЩО НАСЕЛЕННЯ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ НЕ ЗНАЄ БІДИ.

ЛОНДОН (Англія), 21. січня. — Секретар праці Дейвіс, що походить з Валії, де тепер 1,000,000 англійських майнерів голодує, вмістив у тамошній газеті листа, в якому зазначує, що в Злучених Державах серед населення також панує біда. Коли Англія для своїх бідаків має „робітничі доми", то Америка має „доми для бідних".

Европа помилково думає, що в Америці всі багаті, бо вона всебе бачить лише тих Американців, котрі приїздять тудить на відпочинок. Це все люде, що мають гроші, але їх не великий відсоток. Робітнича й бідна маса не може дозволити собі на поїздку в Европу, а сидить дома бідуючи.

Що правда, в Америці робітнича плата найвища в світі, але й життя тут коштує також надзвичайно дорого. Америка старається боротися з бідою серед робітництва, але не відомо, коли вона її усуне.

ЗА РІВНОПРАВНІСТЬ ДЕРЖАВ В ЛІЗІ НАЦІЙ.

ТЕПЕР В ГОЛОВНІЙ РАДІ ЛІҐИ НАЦІЙ ЧАСТИНА ДЕРЖАВ МАЄ ПОСТІЙНЕ СВОЄ ПРЕДСТАВНИЦТВО, А ЧАСТИНА ТИМЧАСОВЕ, ЛИШЕ ПО ЗАГАЛЬНОМУ ВИБОРУ ВСІХ ДЕРЖАВ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія), 21. січня. — З добре поінформованого жерела повідомляють, що в головнім квартирі Ліґи Націй плянують змінити дотеперішню систему формування Головної Ради Ліґи Націй, що складається з постійних і тимчасових членів. Дотепер постійними членами є представники: Англії, Франції, Німеччини, Італії та Японії, а инші держави мають своїх заступників в Раді Ліґи Націй лише по виборам на загальних зборах Ліґи.

Ізза такої нерівности держав у Лізі Націй виступила з неї Арґентина, Еспанія й Бразилія. Поки не буде встановлена рівноправність для всіх держав, членів Ліґи Націй, до того часу не можна сподіватися, щоби Бразилія та Арґентина знову стали членами Ліґи.

ЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В ЮГОСЛАВІЇ.

ДИКТАТОРСЬКА ВЛАДА ДУМАЄ НАКАЗАМИ І ДЕКРЕТАМИ ВИТВОРИТИ ОДНУ НАЦІЮ ЗІ ВСІХ НАРОДНОСТЕЙ ЮГОСЛАВІЇ.

БІЛГОРОД (Югославія), 21. січня. — Король підписав новий декрет про уніфікацію законів Югославії з тим, щоби стерти ріжницю в законах, які були в старому королівстві Сербів, в Хорватії, Чорногорі і т. д. Тепер у Югославії будуть допускатися до існування лише централістичні, загально державні політичні партії, але не партії окремих народностей.

Перший раз за кілька місяців стало відомо, що судова розправа проти Радіча, вбийника хорватських послів, буде провадитись перед звичайним судом. Радіча будуть обвинувачувати в звичайному вбийстві.

ЧЕХИ АРЕШТУЮТЬ ЗА ШПІОНАЖУ.

АРЕШТОВАНО МАДЯРА, ОБВИНУВАЧУЮЧИ ЙОГО В ШПІОНАЖІ. ТУКА І ДОСІ ЗНАХОДИТЬСЯ У ВЯЗНИЦІ.

БРАТІСЛАВА (Чехословаччина), 21. січня. — У звязку з обвинуваченням Туки у державній зраді чеська поліція арештувала Мадяра Жостяка, обвинувачуючи його в шпіонажі на користь Угорщини. Жостяк бувший офіцир, що тепер заbідував кошицькою радіотелеграфічною новинкарською службою. Чеська влада говорить, що він плянував перепутування всіх радіо-передач на стаціях у Словаччині.

Професор Тука вже більше двох тижнів сидить у вязниці. Це викликає велике обурення серед Словаків. Лідер Словаків „батько" Глінка увесь час атакує правительство Чехословаччини за справу Туки, не зважаючи на те, що його газету вже кілька разів конфісковано.

НЕБУВАЛІ МОРОЗИ В ПОЛЬЩІ.

ВОВКИ НАПАДАЮТЬ НА ЛЮДЕЙ ТА ХУДОБУ.

БЕРЛІН (Німеччина), 21. січня. — Велика снігова буря та сильні морози в східній Польщі частково спаралізували комунікацію. Морози дійшли до 40 степенів низше зера.

Вовки загризли пятьох селян, котрі заблудили недалеко Вільни підчас сніжної бурі. Узброєне населення охороняє худобу від вовків, які серед білого дня нападають на неї.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES. Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N.

22. СІЧНЯ

Пропамятний і великий це день. І подвійне національне свято.

По довгих торгах, ваганнях і розчарованнях урвався вкінці терпець навіть найбільш запеклим оборонцям московсько-українського збратання. А коли навіть найлівіщі прийшли до переконання, що і червона Росія глядить на Україну не інакше як на російську провінцію, тоді доперва Центральна Рада проголосила Четвертим Універсалом повну самостійність України.

Було це 22. січня 1918 року.

А в рік пізніше прочитано в **Київі на Софійській площі** другий універсал, що сповіщав **злуку всіх українських земель в одну Соборну Українську Державу.**

Було це 22. січня 1919 року.

Вже 10 літ минає від Акту Злуки. **Нема Українця, котрий не тямив би тої дати: Дня 22. січня, звязуючи з ним головно Свято Соборности, себто Злуки, а забуваючи за Четвертий Універсал і проголошення ним самостійности України.**

І не диво. Бож Свято Соборности означає доперва дійсну самостійність українського народа. Те, що загал памятає особливо за день 22. січня як Свято Злуки, свідчить невимовно, що це свято є саме рішаючим у боротьбі за нашу незалежність. Воно нас учить, що Україна як дійсно самостійна держава може істнувати тільки як Соборна Україна. Інакше вона буде іграшкою в руках західних чи східних сусідів. Це вже наш нарід відчуває тепер інстинктовно, не потребуючи шукати на те наукових чи історичних аргументів. І це загальне відчуття, що зродилось стихійно, є найбільшим національним здобутком революційної боротьби останнього десятиліття.

Для нас тепер маловажне, чи: Через Київ на Львів, чи: через Львів на Київ. Хай над тим ломлять собі голови політики і військові знатоки. Бо загал наш прийшов до цего переконання, що найважніше те, що Київ і Львів мусять бути разом в одній українській державі. Інакше годі думати про дійсну самостійну і сильну українську державу. А тою правдою і конечністю ми легковажили, її як слід не розуміли і не доцінювали, а що найгірше, в її можливість сумнівалися. І то сумнівалися як неуки, що не знали своєї власної історії, себто того, що всі наші найвизначніші князі, гетьмани і суспільні та духові провідники в ту ідею вірили і ціле своє життя до такої соборности змагали. Тому день 22. січня був би незначним днем, а Акт Злуки пустою формальністю, колиб не навчив нас думати: по державному і по соборницьки. А що ми навчились вже так думати, тому саме: День 22. січня — це великий день, велике свято.

НА НАЙВИЩОМУ ЩАБЛІ

У пропамятні січневі дні віками розбитий, покалічений і страшними ножами сусідів-ворогів розпанаханий на окремі частини український нарід знову відродився й знову злився в єдину й могутню державну націю. В ті дні **словом і ділом** український нарід доконав мрію неодного більше культурного й старшого народу, мрію про зеднання всіх відламків одної нації в суцільне тіло єдиного народу, єдиної держави. Сталося чудо, якого світ ще й досі не розуміє. Та й не диво. Бо й ми самі, Українці, не доцінюємо ще як слід того, може найсвітлішого й єдиного моменту в історії життя нашого народу.

А преці нь з тих подій, коли вся українська земля здрігалася в боротьбі й стогнала скатована напасниками та залита кровю, в нашій уяві залишилася ще одна світла, радісна й найбільша подія — це **злука всіх українських земель.** Цеж бо нарід, імя якого здавалося історія поховала на завше, відродився у своїй цілости, воскрес до життя й боротьби. А що головніше, усвідомив свою єдність на всіх землях, не зважаючи на вікове відокремене життя деяких його частин, на життя під иншими державами, під впливом ріжних культур і ріжних народів. Не зважаючи отже на всі страшні муки й катівські заходи ворогів нашого народу, залишилася таки живою українська душа **великого й єдиного народу.** Впливи культури, відміна деяких звичаїв, ріжнородність культурного розвитку й характеру культури, ріжні говірки єдиної української мови й навіть релігійні поріжничковання, все це стерлося й зникло в могутньому пориві воскресшої української душі, що відчула й знайшла своє серце в преславнім місті Київі. Туди линули не лише своїми думками, але волею й тілом всі відлами українського народу. Єдина душа його відчувала й прислухалася лише до єдиного серця матері всіх „городів руських".

Треба було отже, щоби лише на одну мить спали з українського народа хоч частинно чужинецькі пута, як він відразу знайшов своє велике й єдине національне „Я".

Там на широких степах Придніпрянської України точилася уперта й крівава визвольна боротьба проти Москалів. На схилах віковічних українських карпатських гір, в широкій долині Дністра, на галицьких землях, точилася боротьба з Ляхами. На другім боці карпатського гірського хребта змагалися Закарпатські Українці з Мадярами та Чехами. А на зеленій Буковині та на широких подністровських просторах Бесарабщини точилася боротьба з Румунами.

І в цей час страшної й упертої боротьби український нарід знайшов у собі ще силу, щоб задокументувати свою національну єдність і перевести її, оскільки це було тоді можливе, в життя. Тоді то жадний відламок українського навіть не подумав, що можна себе ратувати, „свою" справу ратувати, ціною зради, ціною запропащення в чуже ярмо иншого свого брата. Тоді панувала лише чиста, велика й непорочна душа українського народу. Тоді жила велика ідея воскресшого народу, ідея боротьби за свою державу і соборність. Тоді ніхто про це не говорив, не деклярував і не спекулював на полі політичної гри, а боровся зі зброєю в руках, боровся всім своїм єством і жив лише одною спільною ідеєю єдиного великого народу.

І ось наступили найщасливіші, найсвітліші часи в нашій історії. Національна Рада Галицької Землі заявляється добровільно за її зеднанням з Київом. Трохи пізніше, а саме дня 21 січня на Закарпатській Україні, в Густі, відбулися всенародні збори представників всіх верств населення тієї української землі. На ті збори прибуло 1,500 делегатів, що приїхали навіть з тих частин Закарпаття, що вже були окуповані Румунами та Чехами. Збори ці постановили приєднати землі Закарпатської України до єдиної Великої Соборної України. Вибрали свою Раду для управи краєм і вислали делегацію до Київа.

Але від закарпатських Українців вже раніше була делегація в Київі, котра разом з делегацією від західно-українських земель взяла участь в урочистому проголошенню, на площі святої Софії у Київі, зеднання всіх українських земель. Це було 22 січня 1919 року.

А після проголошення Соборности України в революційному парляменті українського народу, Трудовому Конгресі, засідали представники всіх українських земель. Таким чином українська соборність жила не лише в декляраціях та актах, але й на ділі. І той парлямент оголосив війну всім ворогам, що під ріжними претекстами захопили, або тоді ще захоплювали українські землі.

Ось саме той великий Акт Соборности й Суверенности українських земель, що його проголошено на рідній землі дійсними представниками всіх українських земель, має бути дороговказом дальшої визвольної боротьби українського народу. Він мусить бути прапором і гаслом боротьби, а не варшавські договори з Поляками, чи пітсбурські з Чехами, чи які инші „порозуміння" з Москалями чи Румунами.

Лише там у Київі була висловлена дійсна воля українського народу. Тому день 22 січня 1919 року є для нас таким великим національним святом, як для християн народження Христа, бо в цей день український нарід знайшов своє національне евангеліє, знайшов своє національне „Вірую". І лише ісповідуючи це національне „Вірую", ми прийдемо в царство українського народу на землі, прийдемо до створення **Великої Соборної й Суверенної Держави.**

Ми впали вправді з найвищого щабля свого національно-державного буття на самий спід бездержавних народів. Та не забуваймо, що й Христос мусів дійти до останнього ступня пониження й ганебної смерти на хресті, щоби затім воскреснути для вічного життя.

НАШ РІДНИЙ КРАЙ — СОБОРНА УКРАЇНА

Велика — простора земля, яку заселює нині наш народ.

Простір землі, заселений нині українським народом, лежить між 43 степ. і 50 степ. північної географічної ширини та між 21 степ. і 47 степ. східної довжини від Ґрініча. Від піднебесних Татр, соняшної Гедялі і величної Чорногори, від срібнолентого Сяну, темної Біловежської пущі і бездонних болот Полісся, по оспівані устя синього Дунаю, по Чорне море, велитенський Кавказ і далекий, рудими степами оточений, Каспій простяглась наша рідна Україна.

Велика наша земля. Розкинулася вона на широкім просторі 850.000 квадратових кільометрів завдовжки, а тисячу кільометрів завширшки. Два з половиною місяці часу треба, щоб пройти її здовж, та коло двох місяців, щоб пройти її впоперек, ідучи що дня по 20 кільометрів.

Можна в якімнебудь напрямі і. кілька сот кільометрів переїхати, а зміни в краєвиді або зовсім не видно або, як і видно, то дуже малі. Правда, не така то вже велика одностайність, бо є на Україні і височенні, вічним снігом вкриті гори, є й нижчі верховини з високими живописними горбами і глибокими ярами, багнисті низи і широкі, могилами вкриті, степи.

Здовж південних меж України простягається в двох місцях перервана полоса пасмових гір. Складають їх три гірські системи: Карпати, Яйла (Кримські гори) і Кавказ.

Всі ті гори обнижаються помалу на північ до своїх підгір. За підгірями Яйли й Кавказу починаються зараз таки великі низи — чорноморський і надкаспійський, що простягаються широкою полосою. Під Карпатами є тільки вузенька несуцільна низова полоса (над Дністром і Прутом), а за нею зараз простяглася велика область чорноморських височин, що обіймає Розточна (Львівсько-Люблинський хребет) та височини: Волинську, Подільську, Покутсько-бесарабську і Правобічну. Поза тою височинною областю простяглися від півночи і північного сходу низини: Підлясся, Полісся і Наддніпрянська низина. Обмежують їх від сходу Лівобічна височина і Донецький кряж.

Ці низи перепливають великі українські ріки як Дністер, Бог, Дніпро, Дон і Кубань, що пливуть до Чорного моря. До наших рік зачислюємо й инші як Сян, Прут і Тису, що тільки в горішнім бігу пливуть на українських землях.

Народу українського живе на тій землі понад 40 міліонів людей. Коли ми прирівнаємо український народ до инших народів, що живуть разом з ним в Европі, то побачимо, що тільки Німців та Москвинів є більше ніж Українців.

На Україні є багато великих і малих городів. Головні є три: **Київ** над Дніпром, з усіх українських міст найбільший і найкращий, серце України, мати українських городів, столиця всієї України; в Галичині — **Львів,** давна столиця князя Льва, володаря Галицької Руси, а тепер найважніше українське місто у Галичині; на Буковині — **Чернівці,** а на Закарпатській Україні — **Ужгород.** Найбільше портове місто на Україні є **Одеса.**

О. Олесь.

Вони — обідрані, розбуті,
Сліпі, голодні і німі,
В кайданах, в сталь міцну за-[куті,
В крівавих ранах і ярмі, —
Сьогодні більше не раби:
Лунають гасла боротьби!

Ще вчора йшли вони за грати,
Терпіли мовчки глум катів,
Ще вчора їх могили топтати,
І сікти дротом батогів —
Раби — сьогодні не раби:
Шумлять знамена боротьби!!

Вони — гроза, вони — герої:
Їх гнів героями зробив,
І верх за ними буде в бої —
Сам Бог по переду рабів.
Ти чуєш грім? грімлять раби;
„За нами поспіх боротьби!!"

СВЯТО ЗЛУКИ В ЗОЛОЧЕВІ 1919 Р.

I.

Національна Рада ЗУНР. в Станиславові винесла 3. січня 1919 р. ухвалу, силою якої злучено Східно-Галицьку Українську Республику з матірним пнем, з Великою Україною. Радісна вістка про се облетіла лискавкою всі галицькі міста й села. Задушевні мрії наших дідів, святі змагання наших батьків здійснилися 3. січня 1919 р. Розшматована лихоліттєм Україна приняла на своє лоно рідних синів Галичан. Народня сила затерла накинені кордони, що мов невільничі кайдани віками вязали свавільно безмежні українські простори. Радістю налилася кожда українська грудь. Неодна вдячна сльоза покотилася з отінених недавнім іще тужливим сумом очий, що з новою надією звертались на східну сторону, до Матері українських городів — до золотоверхого Київа. Ожила приголомшена віковим віддавством гордість степових орлів, а палкі українські серця горіли жаждою принести як найобильнішу жертву на рідним, відновленім вівтарі свободи.

Золочів повідомлено про злуку депешою.

Окружна Військова Команда видала святочний приказ, а місцева часопись, „Золочівське Слово", вийшла ціла присвячена злуці обох українських земель. Про довершенне злуки говорила передовиця. На мурах міста наліплювано з припоручення повітового комісаріяту оповістки, які передавали сю радісну вістку ширшому кругови громадян.

Пятого січня, в неділю, відбулося військове свято золочівської залоги. Зполудня стали надходити військові відділи з обох золочівських казарм та з окремих стоянок на середміську площу до уставки. Вийшли всі три курені золочівського коша піхоти зі скорострільним відділом та сотнею кінноти. За ними прибули окремі відділи: булавна та вартова сотня, військова поліція, державна сторож, повітова міліція, технічний курінь, а за ними уставилося з приналежними обозними возами біля двацять гармат, які дбайливий отаман Лещій готовив під Львів. Перед гарматами вистроїлася лавами піхота. Ліворуч передньої лави стала військова музика, яку згуртував четар Головин і вивів до першого виступу. Біля музики стояли гуртом старшини без приділення і референти, а ліворуч представники світських влад, як запрошені командою гості. Перед піхотою залягли площу й усі прилежні вулиці непроглядні товпи народу, що з ранку ще стали напливати з околиці. З припоручення команди міста прикрашено килимами і прапорами камениці. Тризуби, льви й архангели, а декуди й портрети Петлюри наліплювано на віконні скла або вивішувано на звисаючих із бальконів килимах. Погода була чудова. Легенький мороз удержував якраз рівновагу й не допускав до відлеги.

Командант міста, сот. УГА. Янович, був назначений командантом цілого святочного відділу. Коли впорядковано й вирівнано лави війська, розступилася товпа, пропускаючи окружного військового команданта, сот. УГА. д-ра Ілька Цьокана, що зі своїм прибічником, чет. УГА. Дацковим, надіхав верхом головною вулицею. Сот. УГА. Янович здав звіт. Військова музика відіграла народній гимн, а тисячі українських галицьких стрільців вслухувалися у випрямленій поставі мов очаровані в знакомі святочні звуки, начеб уперше поняли їх повний важний зміст. Мов прикуті стояли з відкритими головами товпи народу. Море людських голів похилилося під надміром радости. По зворушених лицях скотилася неодна сльозина.

По звіті рушили відділи під звуки військової музики походом головними вулицями Золочева, попри міську радницю, ОВКоманду й Команду міста в напрямі казарм золочівського коша. Похід провадив верхом сот. УГА. Янович із прибічником чет. УГА. Віханським, за ними відділ кінноти, військова музика, референти і старшини без приділення та запрошені представники світських властий, відділи піхоти і скорострілів золочівського коша та инші окремі піхотні частини, а за ними під проводом артилерійського сотника УГА. Сітницького гармати. Підгодовані й дібрані коні вигравали мов змії, а спіжеві гарматні дула мов просилися стрібувати їхньої сили. За гарматами двигалась довжезна батава артилерійського обозу.

Коли чоло походу минуло міську радницю, відділи остановилися. Зі святочно прибраного бальконю міської радниці промовив командант золочівського коша, сот. УГА. Заліпський. Миттю скупчилися товпи народу, щоб чути виразніше слова. Під напором напливаючого народу захиталися вирівнані стрілецькі ряди. Задні відділи, де слабо долітали слова бесідника, витягали наперед голови, щоб послухати промови. Мимо морозу повідчинялися двері й вікна сусідніх домів. Куди кинути лиш оком, усе було залите товпою...

„Придоптаний грубою силою раб звівся і відкинув тяжкі окови..." — лунали слова бесідника. „Засліплений у своїй злорадности, ворог дрожить тепер перед відплатою. Недавно ще ликував він, що "polski bóg podeptał ruskiego boga"... Ще слідні останні його зусилля спинити орлиний лет вільних українських синів... З лютою піною старається він збезчестити наші святощі, хоче чорною злобою закрити українське ясне сонце... Та ми змиємо його святотатські поступки йогож недоброю кровю і насптимо вівтар свободи обильними жертвами народніх катів. І ми станемо для них божими й людськими местниками за наших предків бездольних і за нас самих"...

За будівлею ОВК. відбувся почетний хід перед ОВКомандантом та булавними старшинами золочівської залоги. Довго — відділ за відділом — переходили ряди українського галицького війська. Вирівнані батави доcтроювалися до жвавого похідного такту і плили по шляху гей филі гладжених леготом українських спілих нив. Кіннота й артилерія в повній, лискучій упряжі. За останніми гарматами заторохкотіли вози артилерійського обозу, які й замикали сей незабутний, величавий похід.

Так закінчилося свято злуки в осідку військової окружної команди, в місті Золочеві. Товпи народу розбрилися вулицями. Знялися гутірки й міркування, кілько то нараз прибуде підмоги з Вел. України, як легко здобудемо Львів і проженемо ляцьких наїздників далеко за Сян... Рознеслися чутки про відділи Дієвої Армії, призначені на оборону рідного краю на галицьких окраїнах та про висилку потрібних засобів воєнного приладдя.

Згадувалося, що Корпус С. С. є в поході до загроженої Ляхами Галичини.

Пригноблені і з похиленими головами проходили нишком місцеві Поляки. Недавня ще бундючність і задирливість розвіялись. Український велікан наповнив їх острахом. Були безрадні й безсильні.

II.

Живішим руслом поплило життє в Золочеві.

Хто находив час до балачок, мав до сього й невичерпану тему. Довершена злука насувала ріжні питання, які обговорювано на кождому кроці. Хто не мав ізза невсипущої праці часу до балачок, працював і тепер з подвоєним завзяттєм у сім добрім пересвідченню, що вкладає труд у своє — не чуже діло.

На українських галицьких стрільцях появилися сірі російські плащі й теплі з битого сукна тихолази („вальонки"), привезені з наддніпрянських складів.

По різдвяних святах 1919 р. загостив до Золочева міністер УНР. отаман Олександер Шаповал зі своєю булавою, якої начальником був сивенький, у скромнім стрілецькім однострою, полковник Какурін (колись полковник російської булави, пізніше начальник булави 4. Корпусу УГА., а пізніше, мабуть приневолений, був інспектором кінноти 12. червоної армії). У склад булави отамана Шаповала входили й деякі Галичани, що попались як австрійські старшини в російський полон, а тепер поголосилися до Української Армії.

Гостина міністра війни була дуже наглядним доказом, що злуку переводиться в діло негайно, а тому то Золочів приймав міністра Соборної України радо й величаво.

Перед полуднем зарядила ОВК. збірку всіх старшин залоги до просторої кімнати команди й ОВКомандант здав міністрови особисто звіт і, представляючи старшин, зложив йому привіт від усіх старшин золочівської залоги. От. Шаповал переходив опісля від старшини до старшини, заміняючи з кождим кілька слів. Перед сею збіркою довершено вже і приділу до ОВК. Золочів волинських повітів Дубна і Кременця, а пор. УГА. Вовк Петро одержав приказ зголоситися при тій нагоді міністрови як їх командант. Міністер Шаповал виголосив коротку промову, витаючи в старшинах оборонців усеї Української Землі.

Зараз по тім зібралася знов на середміській площі військова залога Золочева до почетного перегляду міністром війни. Стрілецькі лави залягли цілу площу. За ними вистроїлися гармати, та не в такому числі, як се було на святі злуки, бо часть відійшла на протипольський фронт. Порядок уставки завершували обозні артилерійські вози. Команду над сею залогою обняв сього дня особисто ОВКомандант, сот. УГА. д-р Ілько Цьокан і здав міністрови звіт. Опісля зясував у коротких, ядерних словах значінне злуки й указав на отамана Шаповала, як на українського міністра війни. Грімким трикратним „Слава" відповіло зібране військо. Із самохода промовив до стрілецьких лав міністер. — По злуці українських земель, говорив він, кождий ворог стає спільним українським ворогом і проти його посягань повинні спільно стати всі Українці. В українсько-польській війні поможе Велика Україна Галичанам одягами й воєнним приладдєм. Дещо вже переслалося, багато ще наспіє, а в потребі прийдуть брати знад Дніпра, щоб відперти спільно ляцького наїздника, щоби спільно пролитою кровю засвідчити на ділі соборність усіх українських земель..., — Скінчив. Ще грімкіше „Слава" вирвалося у відповідь зі стрілецьких лав. Випал гарматніх вистрілів потряс погідним воз-

Василь Бобрів.

ТЕ, ЩО СНОМ ЗДАЄТЬСЯ НИНІ

А може не сном?

І чи не у сні ми, Українці, можемо побачити, за що заплатили кровю?

Десять років минає. Минає не під звуки тріюмфальних музик, а під стогін, під проклони братів, закутих у червоні та польські колодки. Ми зломлені переважаючою силою наших ворогів. Ми терпимо й несемо свій хрест і куємо бажання стати вільними і независимими.

А може ні? Може забули ті щасливі моменти-дні, коли не вступалися з дороги й гордо тримали голови.

Коли незабулися ті славні дні, то варто їх згадати нам на чужині сущим.

Колиж забули ми, то мусимо пригадати, перебрати в памяти своїй.

• • •

Початок листопада 1918 року.

Відгомін львівських подій долетів до вух братів наддніпрянських. Москалі лише з перевертнями в столиці Соборної України не чули того відгомону.

Їм не до того.

В них карнавал. Майже вся колишня Московія справляє бенькет на вулицях „матері городов русских".

Львівського відгомону вони не чують. Вони прислухуються: чи не заговорить хто, бува, по українськи в столиці України.

Що ночи, аж до ранку ляскають стріли, під якими падають ті, що не соромляться й не бояться говорити рідною мовою.

Та вже, покищо тихо, сунеться клекіт від Мотовилівки.

Там вже лаштуються Галичане до здійснення оконечної мети: визволення України, єдиної від Карпат через Львів і Київ аж по Кавказ.

• • •

Загреміли, заговорили гармати...

Піднялась Україна.

Розхрістана, боса, сіра, немов посипана попелом.

Так, попелом, бо вставав Фенікс.

Вставав той, кого Москалі, здавалося, стерли, спалили, у попіл перетворили.

Частіще залящали стріли в самому Київі.

Більше нащадків козацьких падало на смітниках від московської руки.

А скілько? Хиба ми знаємо? Ми тисяч своїх не рахували.

За те Москалі який гвалт підняли, як лише ми тридцятьох знищили і то в бою!

Принаймні за це ми не забули!

Нічого ми не повинні забувати.

Тим більше кривд.

• •

Побігли мов рудії миши, панки з Петербурга та Москви.

Звільнився Київ від ворога.

А щоб спокійно було, впровадили Галичан.

Чуєте, Наддніпрянці?

Галичан, бо Галичане, не просили Київа на три дні, як зеленівці.

Вони думали про Україну.

• •

Минали дні.

Дні тіни.

Надійшов день 22. січня 1919 року.

Нарешті не стало кордону.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

РІЗДВО В ПЕРШІМ УКРАЇНСЬКІМ СЕЛІ В АМЕРИЦІ.

Вже минуло більше як 25 літ з часу, як я покинув свій рідний край, свої рідні сторони, свою українську тяжко поневолену землицю і виїхав в Америку. Як усі імігранти, так і я стужився за усім, що рідне, тому не можу повздержатись, щоби не поділитись з широким загалом читачів „Свободи" тим милим вражіннем, яке я відніс, маючи нагоду, не вертаючи до рідного краю, обходити пораз перший по довгім часі Різдво Христове на давний краєвий спосіб в першім українськім селі в Америці.

Те село лежить недалеко від Филаделфії, в стейті Ню Джерзи, коло гарного американського місточка Милвил. Чув я про ту місцевість нераз передше, читав часами в „Свободі" оголошення, які поміщував про неї п. В. Матолич, а сього року так зложилось, що я мав нагоду загостити там, і то на саме Різдво. Зачули тамошні українські фармері, що я сиджу без парафії вже четвертий рік, тай запросили мене до себе на Різдво, ще й обіцяли нагородити добре.

Поїхав я і не жалую, бо ті свята перевів я найгарнійше за весь час мого побуту в Америці. Перевів їх так, як колись на своїй рідній земли. Тут застав я і бачив все те, що колись у своїм ріднім краю — все окрім одного снігу.

З дому виїхав я треном до Филаделфії. З Филаделфії до Милвил авто-босом. Дорога з Филаделфії гладка, рівна, з невеличкими филястими горбками, що спадають щораз низше і низше, аж скінци переходять в заглублену темну, надморську долину, серед котрої розсипались місточка: Милвил, Бріджтон, Вудбайн, Вайленд, Вилемставн і другі, в котрих всюди по троха Українців, а в Милвил їх найбільше. Ті милвилські жиють в умовинах найкращих від них і найкращих від усіх Українців в Америці, бо поселені на ґрунті, на фармах, посеред зелених соснових лісів, на добрій, родючій землі.

До Милвил доїхав я вже пізним вечером серед зливного дощу. Входжу до хати одного фармера, Теодора Ковальського, у котрого, як розповідали мені пізнійше, задержуються усі принагідні гості кольонії, священики, аґенти, бизнесмени, більші і менчі урядники наших орґанізацій, звичайні робітники, а навіть і епископи. Застаю пару здоровезних фармерів, що чекали мого приїзду. В хаті гарно, тепленько. Комнати освічені електрикою, уряджені вигідно і практично. Веселу гутірку перебивають звуки тихої, милої музики на радіо, що уставлене в куточку.

По привитанню і скромній перекусці удаюся на спочинок, бо завтра неділя і навечеріє Різдва, треба буде встати вчасно рано до церкви.

Рано йду до церкви. Церква невеличка, але гарна з надвору, недалечко від головної дороги на розі бічної улиці, що по нашому зветься „Садова" а по американськи „Сентер Ґров". Та церква остає під іменем св. ап. Петра і Павла, а її вірні не признають епископа Богачевського.

В середині церкви не дуже богато, але гарно і дуже чистенько, харно. Світло блимає серед цвітів на престолі і на столичку посеред церкви. Нарід сходиться. Чоловіки, жінки, діти. Виходить Служба Божа. За дяками потягає вся церква, аж душа радується. По Службі Божій кажуть мені, що всіх не було в церкві; бо здержались в дома через дощ, котрий сипав добре цілу ніч і рано аж до самого полудня.

Пополудні випогодилось. Скористав я з сего, і відвідав поблизьке місточко Бриджтон, а на Святий Вечер вертаю назад до Милвил. Моя господиня звихається по кухні, готовить вечеру, а господар, трохи нездоровий від простуди, сидить біля печі, прочитує ґазети. Скоро смеркло, — дивлюся — вносять сіно, солому, так як колись у моєї мами, як усюда по наших селах і місточках на Україні. Господар складає всім желяння. Засідаємо до стола до святої вечері. Є кутя, є пироги і пампухи на олію, усякі пісні страви. По хвили чути під вікном „Бог предвічний". Се колядники. Господи! А деж я? Невжеж я чудом назад при своїй рідні? Чи се сон — чи ява? Ні, не сон — а солодка дійсність. Хоть я не в краю, а в Америці — та серед своїх українських господарів, що жиють щасливо разом в одній кольонії так, як жили колись у краю, по давньому, тільки вигіднійше, ліпше і свобіднийше. Користаючи з американської свободи, заховують свою давню рідну милозвучну українську мову, свої давні звичаї і обичаї. Коляду свою обходять в Америці так, як колись у своїм ріднім селі — а як не можуть менче щасливі їх другі браття, розсіяні тут як фабричні робітники по містах і місточках.

Колядників просять у хату, гостять, приймають. До них долучуються домашні, беруть з собою мене і коляда йде дальше попід вікна наших кольоністів. Колядують і на старий край. Обходять усіх. Всюди приймають радо, обдаровують колядою. Найбільше тішиться з того молодіж, — підростаючі дівчата-хлопці. Ся молодіж така, якої я не бачив ніде по містах Америки. Всі говорять красно, чисто по українськи, знають і анґлійську мову, але між собою найрадше послуґуються своєю рідною, українською Голосоньки дзвінкі, здорові. Сю молодіж гуртує довкола себе тутешний учитель п. Мих. Супрун, чоловік середного віку, повний життя, гумору і щирого українського духа. Сей цвіт український є радістю і гордістю їх родичів, а може бути радістю і гордістю цілої української іміграції в Америці.

Не згинув би певно наш нарід в Америці, не замовкла би тут українська мова і пісня серед грядучих поколінь, якби лишень наш нарід осідав на землі на фармах, так як се зробили щасливо і розумно Милвилці. Всі вони досить заможні. Доробились несогірше і живуть всі досить вигідно.

В Милвил зачали осідати від яких 15 літ. Стягав їх сюди п. В. Матолич. Займаються управою всякої городини, ховом курий, подекотрі пчільництвом. Є тут місця ще богато для нових поселенців. Можливо, що наші Українці почнуть горнутися сюди численнійше тепер, відколи п. Матолич замешкав сам в Милвил, де отворив і ріел естейтовий офіс під ч. 640 при ул. W. Main street.

На Різдво було в церкві повно людей. Коляда лунала, що здавалось, аж стіни трясуться. Були люди в церкві також і на Собор М. Божої і на св. Стефана. Святкували як в краю, так в церкві як і в дома, усі, так старі як молоді, аж душа радувалась дивитись на сей нарід, побожний, щирий, поединчий, здоровий, вдоволений і свідомий, патріотичний.

Село милвилське велике, бо ще й має присілок. Трохи на боці, при дорозі кармельській, у віддаленню яких 15 мінут ходу від церкви св. Петра і Павла, є друга маленька церковця під іменем св. Николая, при котрій гуртується також декілька фамілій наших, котрі признають власть епескопа Богачевського. Між ними й рештою кольонії нема тепер, на жаль, порозуміння і то через церковну справу. З того ворогування ще й та шкода, що діти з присілка не користають з добродійств Рідної Школи, яка ведеться при церкві св. Петра і Павла на Сентер Ґров.

Та треба вірити, що згодом присілок обєднається з громадою, та що розум і свідомість віднесуть побіду.

о. Александер Улицький.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

В Нюарк, Н. Дж., дня 9. січня, рано в год. 1-шій помер наш член Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 133 У. Н. Союза, в Нюарку і член Укр. Народ. Союза, **Теодор Маселко,** проживши 47 літ. Смерть наступила з причини зударення двох автомобілів, в однім з яких знаходився наш покійний товариш, котрий закінчив життя на місці катастрофи. Полишив троє дітей і жінку, також членицю Укр. Нар. Союза. Покійний був дуже великим прихильником У. Н. Союза, таксамо нашого товариства.

Вічна Йому Память, а земля, котра Його приняла, нехай буде Йому пером!

Василь Воробець, секр.

духом і відбився бренькотом вікон сусідніх домів. Військова музика вдарила перші звуки народнього гимну і все мов закамяніло у витягнених поставах. Многотисячна товпа народу відкрила в пошані голови. Святковане недавно свято злуки находило сього дня наче наглядне потвердженнє самого договору, а присутність військового міністра УНР. являлася наче символом зєднання. І не було в сій святочній громаді, ні на цілій східно-галицькій землі, Українця, що не чувсяб тоді гордим бути горожанином великої і відродженої Соборної України. По скінченім народнім гимні рушили відділи головною вулицею в похід. Перед ОВК. відбувся почетний хід перед міністром-гостем, що стояв у товаристві вищих старшин золочівської залоги. Рівним, твердим кроком переходили українські галицькі стрільці. Витерті австрійські однострої не могли обнизити одностайности стрілецьких лав. У струнких молодецьких поставах крилася та могуча сила, що перемінила в румовища довголітні тюрми українського народу, Росію і Австрію. У стрілецьких очах блестів святий визвольний порив, наче відблиск сього блаженного вогню любови, що жеврів у їх грудях для воскресшої України... За піхотою рушили гармати. Добірні коні вилискували проти сонця вигладженою шерстю, гарматчики провадили самопевно смертоносний спіж, спадщину по Австрії.

По скінченому перегляді розійшлися відділи по казармах та стоянках. Старшини зібралися до столової, де готовився обід на принятте міністра. Запрошено представників світських влад. У прилежній кімнаті зійшовся співацький старшинський гурт. Впорядчик попросив займати місця. Піднимаючи першу чашу вина, виголосив ОВКомандант тост, привитав ще раз міністра війни, як гостя на ново відзисканій Землі Осмомисла, а се від імени стрілецтва і старшин. Висказав радість із приводу злуки та зложив запевненнє, що українське галицьке військо стоїть на сторожі перед ненаситними посяганнями західного сусіда та кровю відкуплює Галицьку Землю. Присутність високодостойного гостя в Золочеві, на Галицькій Землі, є здійсненнем злуки. По ОВКоманданті промовив папський шамбелян о. Юрик. Навів історичні порівнання визвольних змагань українського народу, вказав на великі завдання теперішнього покоління та на довг, який мають вони сповнити по своїх предках для своїх-же нащадків. Лише труд, невпинна муравлина праця повинні супроводжати нашу самопевність. Український нарід зрозуміє без ріжниці суспільних верств вагу довершеної злуки й відчує нові, важкі завдання горожан відновленої Соборної України.

Вкінці промовила представниця жіноцтва, п-ні Гнатишакова, дружина директора державної української гімназії в Золочеві.

„Щасливі матери", — говорила бесідниця, — „які можуть родити своїх дітий у сій свідомости, що вони неноситимуть невільничого тавра чужих рабів. Тобі, високо-достойний гостю, український міністре війни, віддамо радісно своїх виплеканих синів на захист Неньки-України. Ми навчимо їх умирати за Україну з усміхом на устах. Без болючих сліз ми виправлятимемо їх у бій, мов на велике народне свято. В серцях українських материй зійде синівська любов на друге місце перед пожертвованнем для нашої спільної Неньки-України. Нашим борцям вручимо зброю з материнським заповітом: Добути — або дома не бути!..."

Міністер отаман Шаповал витав у свою чергу військо, старшин і стрільців та горожан іменем усеї України. Розеднані брати знад Дністра і Дніпра подадуть собі руки до спільної державнотворчої праці, а пролитою вкупі кровю в обороні українських земель засвідчать свою любов до воскресшої України. Очі кождого Українця повинні звертатися на золотоверху столицю України, всі дороги просторих українських земель повинні сходитися в Матері українських городів, у Київі. І від українських материй полинуть їх сини-соколи, щоб заслонити молодими грудьми одну нашу Матір, Україну!

В часі обіду співав старшинський гурт дібрані відповідно стрілецькі й історичні пісні. Настрій був більше ніж святочний. Торжественні промови, обіти, запевнення були лише слабим висловом сього, що відчували учасники тодішнього святочного збору. В привітній кімнаті старшинської столової чарували присутніх звуки української пісні й усіх, здавалося, лучив братній подих згідливого Ангела Обєднання, наперекір усім ворогам, наперекір злорадній українській долі.

По обіді уставились усі на камяних сходах у виході старшинської столової до спільної знимки*).

Кілька днів по сім принятті хоронено в Золочеві перестріленого під Жовквою Поляками четаря УГА. Михайлова. Міністер от. Шаповал, що зараз-же опісля виїхав із Золочева, працав покійника поривающою нагробною промовою. Геройську смерть четаря УГА. ставив у примір самозапереченння старшинам і стрільцям Української Армії і взивав, хай утрата дорогого товариша скріпить нашу завзятість перед нахабним ворогом... На поясах опускали старшини домовину свого друга на лоно рідної землі. Два потрясаючі гарматні стріли й потрійний випал почетної сотні — залунали, як остання подяка й послідне пращаннє — борцеви за Волю Соборної України.

(„Український Скиталець").

---

*) Горячий тодішний час не дозволяв довго сидіти на одному місці і знимку не всі оглядали. З приходом польських наїздників використали сю світлинку їхні розвідчі установи, уміщуючи її в усіх ілюстрованих польських виданнях та додаючи преріжні безосновні наклепи й підозріння. Жертвою впало багато Українців, що разом тоді знимались і були відмічені на світлиці. Світляр був — Поляк.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗ

ШИКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая, від. 106, повідомляє, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 27. січня, в ґали парохіяльній при Оклей і Райс ул., в годині 1.30 пополудни. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Проситься всіх членів прийти на мітінґ. Не явившийся член заплатить кару 50 ц., а урядник 1 дол. — Никита Гурей, предс.; В. Гриньків, секр.

БАЛТІМОР, МД. Тов. ім. Ів. Франка, від. 337, на річнім мітінґу вибрало слідуючий уряд на 1929 рік: Теодор Чорний, пр.; Йосиф Семенків, заст.; Петро Семенків, секр.; Анна Чорна, заст.; Елисавета Семенків, кас.; Антоніна Семенків і Теодора Семенків, контр. комісія; Василь Пристайович, Марія Буката і Юлія Буката, комітет для хорих. — Петро Семенків, секр.

ОРМРОД, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 124, подає до відомости всім своїм місцевим і позамісцевим членам, що річний мітінґ відбувся 16. грудня на котрім вибрано слідуючий уряд на 1929 рік: Теодор Біловус, предс.; Дмитро Бабяк, заст.; Іван Мелета, секр.; Іван Олійник, заст.; Гринько Патарайко, кас.; Павло Бруцяк, зaтс.; Іван Карпин і Николай Радю, контрольори; Йосиф Гурняк, до прапора; Михайл Ковалик, доз. хорих. Повідомляється членів, що поза мітінґи не будеться збирати місячних вкладок, тому кождий член повинен приносити вкладки на мітінґ. Мітінґи будуть відбуватися в другу суботу по першім. — Т. Біловус, предс.; Гр. Патарайко, кас.; Іван Мелета, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Отсим повідомляється членів Бр. св. Василія, від. 339, що на річнім мітінґу 23. грудня зістав вибраний уряд як слідує: Іван Сорока, с. Мих., предс.; Іван Сорока с. Михайла, кас.; М. Куничка, заст.; Олекса Будай, секр.; Андрій Хромяк, заст.; Т. Грицей, І. Жмутин, Ілько Сорока, Олекса Діжка, Теодор Фуртин, контр. комісія; Іван Палько і Юрко Рачинець, до прапорів. Мітінґи будуть відбуватись в четверту неділю в місяци, в льокали Укр. Громади на Савті, 610 S. American St. Сего місяця мітінґ відбудеться 27. січня, в год. 2-ій пополудни. Присутність кождого члена конечна, бо е важні справи до полагодження. — І. Сорока, предс.; І. Сорока, кас.; О. Будай, секр.

Коли Діма вже був старий, жив з своїм сином і часто розмовляли собі. Одного вечора глянув Діма батько до свого гаманця та найшов там 5-франківку. — Кажуть — сказав до сина — що я був марнотратний. А дивися: тому сорок літ прийшов я до Парижа з двома пятьфранківками, нині маю ще одну!"

—o—

— Чому ти, як їдеш де із жінкою, то лише тим старим автом, що счиняє такий страшний гуркіт, хоч маєш нове авто, що їде так спокійно, без галасу?

— Тому, що як їду ним, то не чую нітрохи „проповіди" яку мені говорить жінка весь час.

—o—

З МУЗИКИ І СПОРТУ.

ПОВНА РАЦІЯ.

В 13 числі „Свободи", з 17 січня б. р., громадянин В. Мартинець критикує наших співаків, музикантів і т. д. за те, що вони виступають з українською піснею й музикою на таких слабих радіостаціях, що їх ніхто не чує.

Я також маю добре радіо, але я мало його не викинув за вікно зі злости, що не міг почути українського співу, що його заповіджено в часописях. Тому і я також просив би наших артистів, щоби вони на будуче не виступали на слабих стаціях, бо це жадної слави нашому співови й музиці не приносить, тільки нервує слухачів, що ожидають того співу, а не годні діждатися.

Іван Гайбель,
Фінксвил, Па.

Наївний.

Бандит (в ночі в темній вулиці до прохожого): Давайте зараз тут мені 50 долярів, а ні, то стріляю!

Прохожий: А можете мені видати решту, бо я маю лише стодоляровий банкнот?

—o—

Вона: Моя мама була вчора дуже сердита на тебе!

Він: Чомуж? Таж я тебе вчора зовсім не цілував!

Вона: Саме тому. Вона цілісенький вечір заглядала через дірку від ключа — і зовсім надармо.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ПОШУКУЮ самотної старшої женщини до одної дволітної дитини. Прошу зголоситись на адресу: 16-7

MATRONA PARPAN,
9214 — 95th Ave., Ozone Park, N. Y.

ПОШУКУЮ в дуже важній справі Петра Кучапського, родом з Передільниці, пов. Добромиль, пошукує його Євка Подоляк з роду Кучапських, село Передільниця. Хто би знав його адресу, або він сам, прошу зголоситись конечно на адресу: EVA PODOLAK, 431 E. Heald St., Wilmington, Del. 16-7

ПОШУКУЮ господині дому, я маю 39 літ, пошукую господиню від 35—40 літ, маю готівку і 4 дітий, найстарша 14 літ, наймолодше 8 і пів; господиня може бути з одною або двоіма дітьми. Голоситися листовно прошу до: 45-8

DANIEL LUCYKANISH,
3 Hilside Street, Palmerton, Pa.

УКРАЇНСЬКА гр.кат. громадська Церква Неп. Зач. Пр. Діви в Ню Брітан, Конн., пошукує дяко-учителя. Кандидат мусить бути чесний, тверезий і першої кляси характеру. Місце вільне. Платня після умови. Зголошення слати на адресу: 17-9

о. П. Ів. ПАШКЕВИЧ,
54 Winter St., New Britain, Conn.

ПОТРЕБА ЛЮДЕЙ
до продавання звійок на пяно
С У Р М А

Звійки найлучшої якости. Хто раз їх почує, купує. Голосіться листовно і особисто: 16—

SURMA BOOK & MUSIC CO.
103 AVENUE A, NEW YORK CITY.

САМОТНИЙ мущина пошукує женщини Українки в середних літах до заряду дому, може бути з одною дитиною. Ласкаві зголошення прошу слати до: 16-21

MICHAEL KOVALCHUK
73 Madison Ave., New York City

ВДОВЕЦЬ літ 36 пошукує господині до заряду дому і опіки двох дітий, старшої дівчини або вдови, діти один 10 літ, другий 8 літ. Ласкаві зголошення прошу слати: 16-9

H. D. c|o SVOBODA,
83 Grand St., Jersey City, N. J.